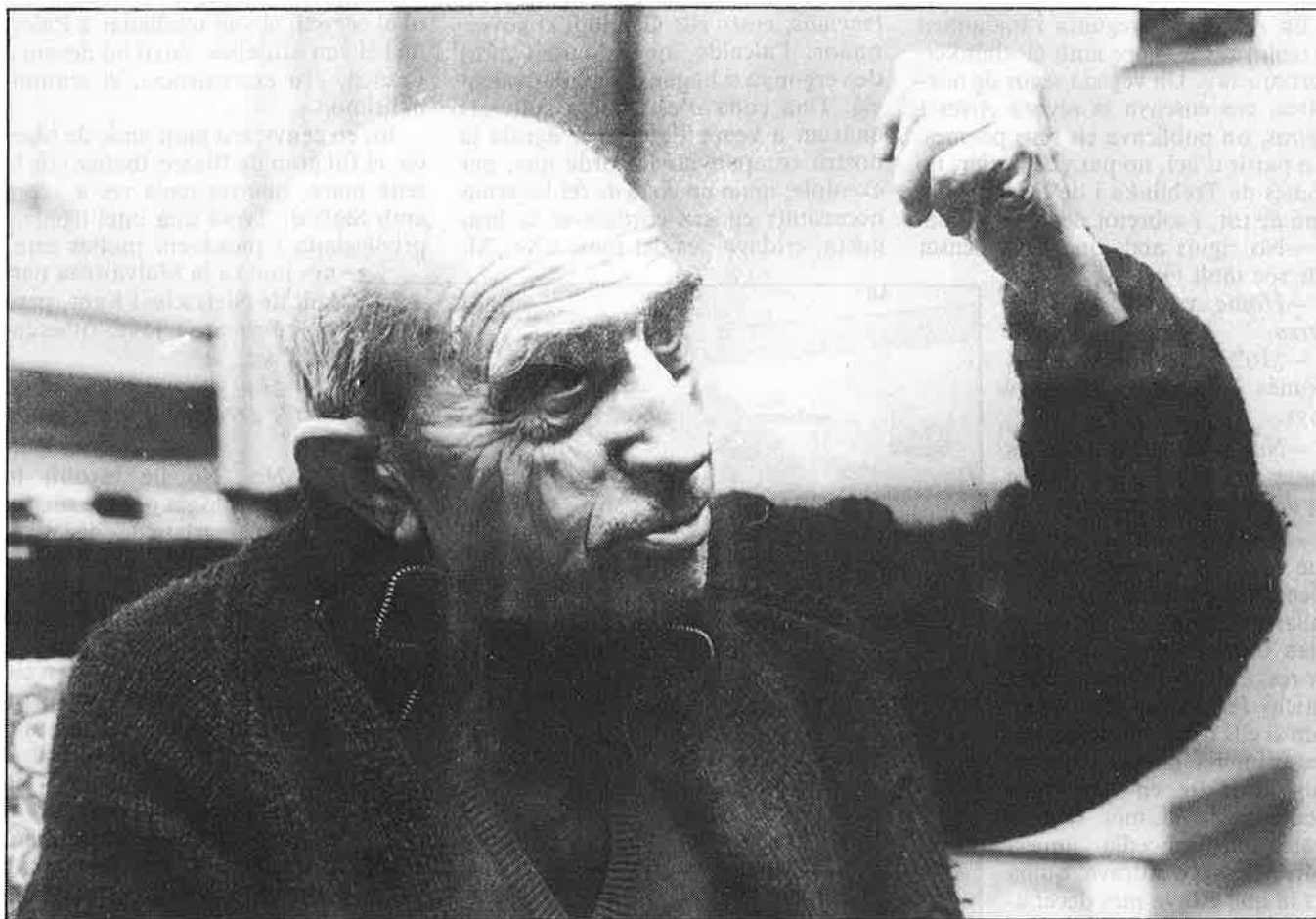

Report

«PREGUEU PER MI, PERQUÈ DURE MÉS QUE ELLS»

supervivent de Treblinka

Supervivent de Treblinka, dels gossos, els nazis i el fred, Garcia Ribes ha aportat un nou testimoni al cas Demjanjuk, i això ha servit perquè el coneguéssim i parlàssim amb ell, de tot. S'ho valia.

Assumpció Maresma

Joaquim Garcia Ribes, fill de Sumacàr, donat per mort als tres mesos, perseguit per Primo de Rivera, únic supervivent del nostre país en el camp nazi de Treblinka i condemnat a vint-i-una penes de mort per Franco, és als vuitanta-cinc anys notícia al món sencer. Washington, Tel Aviv i Jerusalem estan en contacte permanent amb ell, a la seva casa de Montcada i Reixac.

Tot va començar quan ell comentà a un amic que l'home que anaven a jutjar a Israel pels seus crims nazis,

Carnet de redactor de la revista valenciana «Arte i letras».

Demjanjuk, no s'assemblava en res a l'home que ell havia vist d'esquena a Treblinka i que Demjanjuk, anomenat Ivan el Terrible, havia mort en mans d'un jueu el 2 d'agost de 1943. La notícia, publicada al *Diari de Sabadell*, ha mobilitzat tota la premsa internacional, abans que la nacional i, sobretot, el govern israelià. L'advocat de Demjanjuk ha visitat Garcia Ribes a la seua casa, modesta i construïda per ell mateix, i n'ha sortit amb una declaració notarial.

Garcia Ribes, tot i que ha viscut molts anys turmentat pel malson del record de Treblinka, no accentuà gens el dramatisme. Explica la seva vida

amb frescor. Ni els anys ni les desgràcies no li han fet perdre les ganes de mofar-se de tot, ni li han robat la vitalitat.

En rebre'ns, pregunta ràpidament si tenim res a veure amb el «búnker-barraqueta». Un vegada segur de nosaltres, ens ensenya la revista *Artés i Letras*, on publicava els seus poemes. I, a partir d'ací, no para de parlar, no només de Treblinka i de Demjanjuk, sinó de tot, i sobretot de la seva vida.

—No riguis així, que deus pensar que sóc molt viu.

—Home, vostè la sap molt llarga.

—iJo? Si acabo de néixer. Només tinc vuitanta-cinc anys.

—No m'estranya que les dones l'ajudessin, encara ara les deu enamorar a totes.

—A mi, sempre m'han dit que era «un mujeriego». A Alemanya per anar a traure a ballar una dona els alemanys feien una reverència i, sense dir res, esperaven que aquesta petició fes felices les dones, com si ells oferissin un servei. Les primeres paraules que jo vaig aprendre en Alemanya eren: «Seria el més feliç si vostè em concedia aquest ball». Sempre mirava quina era la que estava mes decebuda del ball. Això, la gent no sap el valor que té, perquè aquella dona que, per la meua lletjor i la meua estatura m'hauria rebutjat, em deia que sí. He passat unes nits estupendes amb les alemanyes. En els cabarets i a tot arreu he estat el més popular de tots, i és que aquests aspecte de les dones és el millor de tots.

—/Quin home!

—Als tres mesos de nàixer ja estava dins un taüt, donat per mort de catalepsia. He tingut aquest privilegi de venir d'allà. Quan el capellà cantava absoltes —per cert, des de llavors estic malament de l'orella—, una veïna va dir a ma mare «el xiquet es mou». Ma mare s'ho va prendre com una broma que desentonava, però la veïna va insistir i encara bellugue. Més tard, en vacunar-me, em vaig convertir en un sac de pus. Tota la vida he estat predestinat a morir. En tornar de Treblinka, nou metges van pronosticar-me tres mesos de vida. Han passat trenta anys, i encara sóc viu.

—iCom era la València del seu temps?

—Recordo amb molta estima Joan Peset, que era el Cajal valencià. Ell pertanyia a l'Ateneu Mercantil, format per una xusma de potentats valencians, entre ells Galindo, el governador, l'alcalde, que s'harien mort de vergonya si haguessen parlat valencià. Una colla d'estudiants i literats anàvem a veure Peset, que agraïa la nostra companyia. Recorde que, per exemple, quan un eixia de fer les seues necessitats encara cordant-se la bragueta, cridava des del fons: «Xe, Xi-

«Tota la vida he estat predestinat a morir».

met, he cagat com un príncep», i la xusma es posava frenètica.

Quan va arribar Franco, tota aquesta xusma anomenada autònoma i que van arruïnar la república —entre ells el més culpable va ser Sigfrid, fill de Blasco Ibàñez, barrejat amb els lerroixistes sempre indesitjables, i amb Ricardo Sempre, «Ull de bou»— van acusar Peset de fer porqueries al Psiquiàtric que ell havia fundat i dirigia, quan les porqueries, les havien fetes ells. Això sí, les monges van col·laborar en l'acusació. Arran d'això, el van ingressar a Albalater, Alacant, en un camp de concentració i d'extermini que no tenia res a envejar a Treblinka. Allí Peset ho apuntava tot encara que fos en un paper higiènic, però sovint l'escorcolla-

ven i li's destruïen. Ell els responia que podien cremar tots els papers, però que ho conservava tot al seu cap.

Aleshores, perquè no li quedàs res, ni al cervell, el van traslladar a Paterna i el van afusellar. Això ho devem a Franco, «su excremencia, el criminalísimo».

Jo, en canvi, era molt amic de Marco, el fill gran de Blasco Ibàñez i de la seua mare, que no tenia res a veure amb Sigfrid. Tenia una intel·ligència privilegiada i passàvem moltes esto-

nes junts a la Malva-rosa parlant de Nietzsche i Kant, però va morir molt jove, tuberculós i cec.

—La seva cultura d'on surt?, iera fill d'una família rica?

—No. No he escollit la meua ideologia perquè sóc republicà escarlata des de les vesícules seminals del meu avi Ribes. Sense els seus cromosomes, no s'entén que en el meu ambient de misèria superàs tots els obstacles per a ser un poeta de tendència nietzschiana. No tenia ni una peseta per a comprar un llibre. Per a estudiar de mestre vaig fer un pacte amb la meua família: tu estudies i tens sempre a punt el pessebre per al bestiar, i nosaltres treballem la terra.

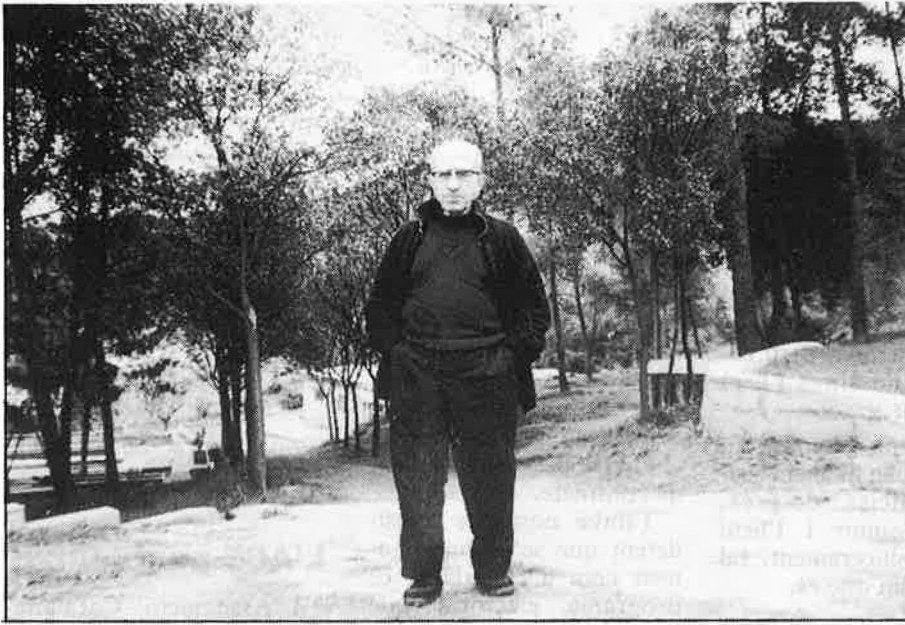
—iPerò els llibres d'on sortien?

—Vaig tenir sort. La gent ignora que els comtes d'Orgaz de Toledo van vendre el títol als anomenats Crespi de Valladaura, que eren de Sumacàrcer. Jo vaig llegir molt gràcies a un descendent d'ells, que es deia Lluís, i que, en quedar-se sense mare, va anar a viure amb unes ties seues milionàries en monedes d'or, que, davant la desesperació del nebot pels llibres, li deixaven l'arcó obert perquè comprés els que vulgués. En Lluís era l'únic amic que em venia a veure quan jo era un sac de pus, i em deixava els llibres. Després, em vaig fer càrrec de la biblioteca.

—Primo de Rivera no li va provar gaire.

—Durant la Dictadura de Primo de Rivera estava jo en un concert de la Banda de Música als Vivers, quan va venir el fill d'un regidor de l'Ajuntament de València a dir-me que havien detingut el seu pare per un article que jo havia publicat a *El Pueblo*, el diari de Blasco Ibàñez, que es deia «Los

DOMÈNEC UMBERT

DOMÈNEC UMBERT

«I va i posen la franja blava de la Falange...».

detractores», i anava contra els «lame-espueles» que havien renegat de Blasco. Als meus setze anys, però, el Papa Benet XVI ja m'havia excomunicat per un article, publicat també a *El Pueblo*, sobre la papessa Joana. Llavors, vaig venir a Barcelona i, després, me'n vaig anar a l'Alemanya de Weimar, que era la república més progressista d'Europa. L'any 1928 els nazis ja es deixaven veure cremant llibres i, davant d'això, vaig decidir tornar cap ací, perquè, si cremaven llibres, ben aviat podria cremar jo.

Garcia Ribes torna a Barcelona, d'on recorda amb entusiasme una paella feta a casa de Valentí Cam, amb Federico Lorca i Fernando de los Rios. Durant la República i la guerra va ser militant de la UGT; després, del BOC i, més tard, del PSUC. L'exili el porta a Treblinka, on està just un mes. D'allà s'escapa amb el seu amic «el Mano», amb el qual viu tota mena de peripècies, travessant 2.500 quilòmetres, quasi tots a peu, amb els alemanys, els llops, el fred i la gana. La seva tornada a l'Estat espanyol, l'aconsegueix, una vegada més, gràcies a la seva habilitat i la seva capacitat per a la supervivència. Cigarettes, amic de les filles de la portera dels alemanys, molta tenacitat i, per últim, un agent de la duana de Franco, fill del metge de Sumacàrcer.

—iPer què tornà?

—No vaig tornar per viure a l'Espanya de Franco, sinó per degollar un patró que, pensant-se que jo era mort, m'havia acusat de robar-li quatre milions i mig en plata. Jo, que no havia pogut ni escriure a la meua família, perquè no en tenia ni cinc, quan me'n vaig assabentar, vaig dedicar-me a salvar la pell per tallar el coll al criminal que m'havia acusat. Vaig

arribar preparat per fer-li una operació de laringitis difamatòria. Quan va saber que era viu, em va enviar un missatger per arreglar-ho.

Jo li vaig dir; si vostè tenia quatre milions i mig perquè els robassen, jo tinc un adona i un fill, que necessiten assistència. Això ho paga vostè, però el dia que em falle, l'opere.

—Era de València?

—No, de Barcelona, i es deia Francesc Momplet. Això es va resoldre de moment, però els capitalistes estan persuadits que tenen tots els drets a ser animals, i em va trair. Llavors, vaig agafar un ganivet i vaig anar a buscar-lo a casa la *querida* —me n'havia donat l'adreça la pròpia dona—. No el vaig trobar, però no va ignorar la meua visita i em va enviar *quartos*. Un dia, el vaig telefonar i quan la minyona li va dir que Ribes estava al telèfon, va tronxar el cap i mai més no se n'ha sabut res.

—i Com veu ara el País Valencià?

—La situació seria una altra si aquell socialista que es diu Albinyana no hagués fet cas a Felipe González, ni a ningú, i hagués continuat la seua lluita. A Albinyana, o li van fer la vida impossible o els altres es van apoderar de tot. Resulta que, quan s'aconsegueix alguna cosa, és amb el nom de Comunitat Valenciana d'on ix això. A més, han afegit a la bandera catalana, que és la de tots, la franja blava de la Falange. Jo estic segur que la solució era fàcil. No volien que s'assemblés a la bandera catalana, doncs, podien haver-li clavat la franja morada de la república, i aviat haurien transigit a prescindir de qualsevol franja. No cal parlar d'aquests que han posat bombes a Joan Fuster i l'han perseguit, perquè...

—I Com ha anat tot aquest enrenou de Demjanjuk?

—Quan tinc la primera notícia, dic impossible, perquè aquest home va morir en mans d'un jueu el 2 d'agost de 1943, i forçosament l'acusat ha de ser innocent. El qui jo vaig conèixer, només d'espatlles, era d'una talla gegantina, i aquest que apareix per la televisió i a les fotografies, tot i ser fort i tenir un tipus esportiu, no s'hi assembla en res.

Aquí sorgeix un problema molt greu. Resulta que, si m'equivocava i testificava en defensa d'un nazi, ni per la meua consciència tindria perdó i passaria a ser un vulgar defensor d'un assassí. És un problema. Els qui estan obsessionats a demostrar que jo no he estat a Treblinka són els de l'Amical de Matthaussen, que no s'han convertit en ex-deportats sinó en pensionistes a l'estil dels jueus, els quals s'han presentat com a úniques víctimes. Aquests de l'Amical de Matthaussen estan fent el mateix.

—i Què ha decidit fer?

—Això és com aquell conte de l'avi, el burro i el xiquet. No faces mai a la vida el que sembla bé als altres, sinó el que sembla bé a la teua consciència, i en aquesta situació em trobe igual que Zola, quan va testificar en el cas de Dreyfus.

Quan jo li vaig preguntar a «el Mano» perquè no s'havia escapat abans que jo arribàs, quan tenia menys perills, em va donar l'excusa que ell no sabia idiomes, però era mentida, després li ho vaig fer confessar durant la fugida, i em va dir: «Moriria d'enverinament de consciència si sabés que hi ha alguna vida en perill i jo no donés la meua per salvar-la». Abraçant-me, em va dir: «Tu, que saps escriure, salva't». Ell tenia l'obsessió que se salvés aquell qui podia testificar. Ara el que m'importa és no morir per enverinament de consciència, com em va dir «el Mano».

—Així, no anirà a Israel?

—Serà innecessari, perquè ahir va venir l'advocat defensor i va quedar tan impressionat que ho dona tot per resolt, i creu que no és necessari. Amb el document notarial que reflecteix el meu testimoni n'hi ha prou.

—iL'ha telefonat el govern d'Israel?

—Sí, diverses vegades, però es fan un embolic que, si no és intencionat, no es pot comprendre.

—Tot això portarà cua.

—i, Tu preguntes alguna vegada?

—No.

—Doncs, ja l'hem fotuda. Et volia demanar que ho fesses, perquè jo durés mes que ells (i esclata a riure).